

A TUDÁS, A FELELET ÉS AZ IDŐ

Polcz Elaine emlékére

Ez év szeptember 20-án elhunyt Polcz Elaine, aki folyóiratunknak, a FORDULÓPONT-nak a megszületéséért barátként izgult, arculatának kialakításáért szerzőként, szakemberként egyaránt velünk volt, mellettünk állt. Hatalmas tapasztalata, embersége, kitartása, és nem utolsósorban élete végéig friss szelleme és munkakedve jelenségzsámba ment. Amikor a nyolcvanas évek végén közvetlen kapcsolatba és szoros barát-

Polcz Elaine-nel Kisorosziban, a kikericses réten

érzékeny pont

ságba kerültünk, Alaine már akkor a hatvanas éveit taposta (1922-ben született Kolozsváron), és – mint később annyiszor felemlegettük –, ahogyan a magyar társadalom egészének történelmi fordulatot jelentett 1989, a mi egyéni, személyes életünkben is valami egészen új kezdődött a rendszerváltozással.

A közösségi lét hiátusai elszomorítóak voltak, évtizedek tragikus mulasztásait kellett pótolni, még ott is, ahol a hiány nem anyagi természetű, hanem a tájékozódás és a tudat kényszerű mulasztásaiból fakadt.

Hiányzó intézményeket kellett pótolni.

Egy későbbi, 1998-ban keletkezett visszatekintésében fogalmazta meg Alaine, amikor a Hospice mozgalom megalapítására emlékezett (amelyet Magyarországon ő kezdeményezett, és ő indította el néhányadmagával): „A magyar társadalom még nem eléggé nyitott az önszolgáltató csoportmunkára.” (*Ideje a meghalásnak*, PONT Kiadó, 1998, 197 old)

Akik maguk is sokat szenvedtek, nélkülöztek, akik érzik, és veszélyként élik meg a hiány személyiség- és közösségpusztító erejét, azoknak találkozniuk, és – egymást, másokat – segíteniük kell. Egymás közelsége, a folyamatos jelenlét – ihlető és termékeny körülmény.

A PONT Kiadóban felvállaltuk, hogy Alaine tudományos és ismeretterjesztő munkáit rendre megjelentetjük, miközben szenvedő emberek még mindig inkább a társaiknak is szenvedést okozó szenvedést választották, mintsem a lélek öngyógyító, és másoknak is megnyugvást hozó késztetéseit tudatosítani akarták/merték volna. Az őszinteség távlatokat nyit.

Alaine a gyászt is távolabbról közelítette meg, szélesebb ölelésben tárta elénk: „A gyász olyan feldolgozását kell segíteni, hogy az élet átalakításával a jó emlékeket megőrizve, a rosszakat átvilágítva magába tudja építeni mindazt, amivel gyarapodott és nyitottan tudjon új problémák, kapcsolatok felé fordulni az, aki valamilyen veszteséget szenvedett. (Veszteség a válás, munkahely, szerelem elvesztése, gyermek elköltözése is.)”

Jó tudni, hogy valamicskét sikerült pótolni abból, amit szubjektív közérzet pótolhatatlannak ítélt. Jó tudni, hogy Alaine is elégedett volt, ahogy idézett visszatekintésében írja: „Fordítunk szakirodalmat, igyekszünk szakkönyveket (...) beszerezni. Természetesen írunk tanulmányokat, és tartunk előadásokat, újból a társadalom felé fordulunk. 1997-ben megalakult a Tanatológiai Társaság, megjelent a Kharón tanatológiai folyóirat,

*...a jó emlékeket
megőrizve, a rosszakat
átvilágítva...*

érzékeny pont

és van a tanatológiának könyvkiadója. Igen, itt Magyarországon a PONT Kiadó – ahol ez a könyv is megjelenik – felvállalta a halállal, gyásszal foglalkozó könyvek kiadását, sorozatban.”

Jó tudni, hogy a tabu témák azóta már megszűntek tabu témák lenni.

A hiányok más és újabb maszkokat próbálnak, és újabb mulasztásaink miatt hiányzó intézmények pótlására kell heroikus erőfeszítéseket tenni.

...Még élt Alaine, amikor 85. születésnapjára készülő kötetbe kértek tőlem is köszöntőt, és én a közlésre válogatott fényképeink sorát pörgetve azt vettem észre, hogy a képeket nézem ugyan, de emlékeket látok, nagyon élesen, és beszélgetek Alaine-nel, megyünk a Kisoroszi felé vezető úton, a csodálatos „zöld alagútban”, ahogy elneveztük az egymásba hajló magas fák szegélyezte útszakaszt. Egyszer csak az autó reflektora egy bagoly ránk szegezett tekintetével találkozik: ül az úttest közepén, esze ágában sincs elmozdulni.

Elindulunk Kisorosziiban az erdei ösvényen a Mészöly-portától („mészölyland”, ahogy egymás között emlegettük) a mi házikónk felé. Miklóst követi a macska. Meg-megállunk beszélgetve – a macska is megáll. Folytatjuk utunkat, jön a cica is. Megérkezünk, bemegyünk a házba, a macska leül az ajtó előtt, ott várja meg Miklóst, hogy visszakísérje majd az ösvényen. Pedig nem is „saját” macska...

Hatalmas fák között sétálunk Dobogókőn.

Könyvhét, találkozók. Sok vidám együttlét, sok mély, őszinte beszélgetés.

Az épp soron lévő könyvedet szerkesztjük az udvaron, Miklós elszundít, olyan nagy a béke, ami körülvesz...

Fényképalbum nélkül is – jönnek, itt vannak, élnek az emlékek.

A Jelenkor Kiadó *Alaine*-t köszöntő kötetébe szánt képaláírásaim – 2007. szeptember 20-án átváltottak az „emlékezés idejébe”.

Ahogy Alaine írta: „Ideje van a születésnek, és ideje a meghalásnak. Gyermekünk kérdeznek, és nekünk felelnünk kell. Tudás kell a felelethez.”

Emlékezünk Polcz Alaine-re, mindig emlékezünk, amíg csak az „emlékezni” képességét megtartja az idő(nk).

És nem felejtjük, hogy gyermekünk kérdeznek, és nekünk felelnünk kell. Gyermekéről, gyermekekért, a feleletért hajoltunk a papír fölé; ahol maradtunk – ahol örök ideje van az emlékezésnek, a feleletnek és a tudásnak.

Szávai Ilona

www.pontkiado.hu/magyar/memento.pps